

Castell de Clarà. Mas Palau de Clarà

Avià

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: Els Porxos. Clarà. 08610 AVIÀ
Emplaçament Al turó sobre la finca dels Porxos al costat oest.

Coordenades:

Latitud: 42.06533
Longitud: 1.78986
UTM Est (X): 399881
UTM Nord (Y): 4657738

Classificació

Número de fitxa 08011 - 128
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Jaciment arqueològic
Estil / època: Medieval
Segle X-XI
Estat de conservació Dolent
Protecció Legal
Tipus de protecció: BPU
Observacions protecció: BPU i ZEA. POUM Avià, DOGC 12/07/2011
Número inventari 11738, nº 4 d'Avià
Generalitat i altres inventaris
Accés Díficil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: Ref. cad.: 001A00032
Autoria de la fitxa María del Agua Cortés Elía
Data de registre de la fitxa: dv., 11/01/2002 - 01:00

Descripció

Al cim i al vessant sud del turó que hi ha sobre la finca dels Porxos, cobert per matolls, hi ha diferents restes de murs construïts amb pedra desbastada i morter que sembla correspondre a un edifici. S'observen murs amb diferents característiques, hi ha alguns aixecats a continuació de grans blocs de pedra que els hi servien de recolzament, altres fets amb pedra petita desbastada i d'altres amb grans blocs de pedra ben disposada en fileres. Hi ha com a mínim unes cinc habitacions disposades aprofitant el pendent de la muntanya i en un lloc que ofereix una visibilitat immillorable del pla. En un dels murs encara es poden observar tres fornícules de pedra. Aquest mur que hem identificat es troba junt amb les restes de una antiga casa que es va destruir a inicis del segle XX i que es coneixia com Palau. Tot i que ara només es poden veure restes de murs coberts per matolls, sabem per informació oral que hi havia hagut un cementiri i que fins fa pocs anys encara es trobaven ossos.

Observacions:

Es van realitzar unes prospeccions arqueològiques del 17 d'octubre al 19 de desembre de l'any 1997 per l'arqueòleg Ramon Martí Castelló, de la Universitat Autònoma de Barcelona, amb l'objectiu de la realització d'un estudi sobre "Evolució del poblament a la plana central del Berguedà des de l'època baix-imperial fins a l'Alta Edat Mitjana" (treball inèdit). La prospecció va proporcionar diferent material ceràmic de cronologia medieval amb alta proporció de fragments més antics: ceràmica cuita negra i de tonalitats marrons. Els materials estan dipositats al Servei d'Atenció als Museus Pedret (Girona). Aquest castell va tenir continuïtat amb el Mas de Palau, que va deixar d'existir a finals del segle XIX. El topònim Sala o Palau es va donar a l'edat mitjana a l'espai o crugia entre parets de pedra, de dimensions relativament grans i que sovint constituïa per ella sola un edifici de destinació no cultural. S'anomenava Palau quan l'ocupant era un personatge conspicu, comte o bisbe. Es van començar a fer cap el segle XII al costat de la torre del castell i servien d'estança a la família del senyor o castlà. Les restes del mas Palau han estat identificades en fer aquest inventari, al costat de les restes del castell que ja van ser identificades per Ramon Martí l'any 1997 a partir d'informació de gent de la contrada i que formen una continuïtat constructiva amb aquest. (Referència topogràfica del castell a la Carta Arqueològica: 31TDG001580).

Història

El castell de Clarà és nomenat per primera vegada a l'acta de consagració de St. Martí d'Avià l'any 907: castro Clariano; i a l'acta de consagració de l'església del monestir de Sant Llorenç prop Bagà: Clerano (BOLÓS, 1986). L'escassetat de fonts documentals pot explicar-se pel fet de que en un principi es tractaria d'una torre de defensa petita de l'època de la organització territorial de Guifré i que per tant tingué una curta vida. Dins els seus límits es trobaria l'església de Sant Serni de Clarà, sufragània de l'església d'Avià, i ubicada en diferent lloc que l'actual. Les prospeccions arqueològiques realitzades l'any 1997 per Ramon Martí (amb la col·laboració de Josep Camprubí) han donat una sèrie de materials ceràmics que fan pensar en un major grau d'ocupació del lloc en els primers temps d'època comtal, tot i que el mas ha tingut una ocupació ininterrompuda fins a inicis del segle XX. La funció principal del castell seria la de guardar el camí que unia Berga i Cardona, és a dir, una torre fronterera de vigilància, amb funcions similars a les del castell d'Avià. A Avià sabem que hi havia diferents castells o torres de defensa castelleres. Una seria la que protegia el nucli antic, el castell d'Avià, al peu del Camí Ral de Cardona; possiblement a prop del Molí del

Castell hi hagués una altra també al camí Ral; a Clarà hi havia el castell a un lloc enlairat controlant el Camí Ral; a Obiols hi havia una torre de vigilància; també hem de nomenar les cases fortes com Noet (on hi havia senyor feudal), Vilajoana, Santamaria, Pagerols, la Casavella, entre d'altres. Al lloc que ocupava el castell de Clarà, o molt a prop, trobem documentada la casa Palau que es va mantenir dempeus fins a inicis del segle XX i de la que s'han identificat diferents estructures que formen habitacions i que es troben al costat del lloc identificat com a castell. Al fogatge de 1553 s'anomena a "Guillem Palau al mas de Clora" a la parròquia de Sant Martí d'Avià (IGLESIAS, 1991); i ja al 1438 el rector d'Avià Francesc de Mas estableix alberg i pati a Miquel de Palau (Pergamins de cal Mas). Més endavant, al 1767, el manso Palau era propietat de Antonio Farguell de Berga que hi tenia un masover, i que també posseïa el mas Porxos. Al 1862 eren de Joaquín Farguell de Barcelona. L'any 1879 els dos masos junt amb el Verdaguer pertanyien a Joan Ferrer. Possiblement aquest mas seria construït a prop de la torre castellera, tal i com veiem en les restes, demostrant el topònim que es tractaria d'una casa important (RIU, 1989), possiblement la casa del castell. Segons informació oral dels actuals habitants del Verdaguer, hi havia una masia al turó de Palau sobre dels Porxos, anomenada Palau i que darrerament (inicis del segle XX) era habitada per una comunitat de monges. La casa també disposava de cementiri i no sabem si l'església de Sant Serni de Clarà podia estar ubicada a prop d'aquest mas (de Clarà al segle XVI) abans de ser traslladada a la ubicació actual durant el segle XVII.

Bibliografia

BOLÓS, J.; PAGÈS, M. (1986). El Monestir de Sant Llorenç prop Bagà. Artestudi,1. Barcelona, pàg. 180.

CAMPRUBÍ, J. (1998). La funció dels Castra i la seva relació amb les Parrochiaes en el procés d'estructuració territorial berguedà (fi del segle IX-inicis del X). II Congrés Internacional d'Història dels Pirineus. UNED de Girona.

CORTÉS, M. del A. (1996). Història i tradició: l'inici de la història d'Avià. Ressò de Ressò, núm. 17, pàgs. 21.23. Ajuntament d'Avià.

IGLESIAS, J. (1991). Fogatge de 1497, Estudi i transcripció. Fundació Salvador Vives i Casajuana. Barcelona.

ORDEIG, R. (1993-94). Les dotaties de les esglésies catalanes (segles IX-XIII). Vic.

RIU, M. (1989) L'arqueologia medieval a Catalunya. Col·lecció coneguem Catalunya. Els llibres de La Frontera.

Cadastre d'Avia de 1767. Amillaraments d'Avià de 1862 i 1879. Arxiu Municipal d'Avià. Fitxa de la Carta Arqueològica del Berguedà nº 4 d'Avià. 1998.

